

*К. Г. Белікова,
д. держ. упр., с. н. с., старший науковий співробітник науково-організаційного відділу,
Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7475-2115>
Л. А. Запольський,
д. т. н., с. н. с., начальник науково-організаційного відділу,
Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4357-2933>
Н. Є. Ільїна,
науковий співробітник науково-організаційного відділу,
Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5455-8566>
В. В. Павленко,
науковий співробітник науково-організаційного відділу,
Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7816-8589>
С. П. Потеряйко,
к. військ. н., доцент, заступник начальника науково-організаційного відділу,
Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3787-0929>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.22.86

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

*K. Bielikova,
Doctor of Sciences in Public Administration, Senior Researcher, Senior Researcher of the Department
of Scientific and Organizational, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection
L. Zapolskyi,
Doctor of Technical Sciences, Senior Researcher, Head of the Department of Scientific and Organizational,
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection
N. Ilna,
Researcher of the Department of Scientific and Organizational,
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection
V. Pavlenko,
Researcher of the Department of Scientific and Organizational,
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection
S. Poteriaiko,
PhD in Military Science, Associate Professor, Deputy Chief of the Department of Scientific and Organizational,
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection*

THE FUNCTIONING OF THE UNIFIED STATE SYSTEM OF CIVIL PROTECTION UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE

У науковій статті розглянуто проблемні питання щодо функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану в Україні. Актуалізовано питання щодо підвищення готовності складників єдиної державної системи цивільного захисту до дій за призна-ченням в умовах запровадження в державі воєнного стану.

Проведено аналіз попередніх наукових досліджень, в яких розглядалися питання щодо розвитку єдиної державної системи цивільного захисту в нинішніх умовах, її трансформації під впливом сучасних воєнних конфліктів, комплексної оцінки, модернізації зазначеної системи, визначення завдань її подальшого розвитку.

Обґрунтовано завдання щодо проведення аналізу законодавства України у сфері цивільного захисту, попередніх наукових праць вітчизняних вчених та окреслення проблемних питань з функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Встановлено, що законодавством України визначено основні засади функціонування єдиної державної системи цивільного захисту під час запровадження воєнного стану, однак функції та завдання органів державної влади не конкретизовано та потребують уточнення і розмежування.

На основі аналізу наукових праць вітчизняних вчених розроблено пропозиції щодо розвитку єдиної державної системи цивільного захисту в умовах запровадження воєнного стану: уточнення змісту завдань органів управління у зазначених умовах, коригування планів переведення органів управління складових елементів системи цивільного захисту в режим воєнного стану на основі досвіду їх діяльності в нинішніх умовах, удосконалення методів прогнозування можливого перебігу ситуацій до умов воєнного стану на основі сценарного підходу, розвитку прогнозовної функції у керівників органів державного управління, посилення спроможностей органів управління та сил цивільного захисту щодо їх оперативного та ефективного реагування на надзвичайні ситуації воєнного характеру, покращення взаємодії між органами державного управління.

The scientific article examines problematic issues related to the functioning of the unified state system of civil protection in the conditions of martial law in Ukraine. The issue of increasing the readiness of the members of the unified state system of civil protection to act as assigned in the conditions of the introduction of martial law in the state has been updated.

An analysis of previous scientific studies was carried out, which considered the development of a unified state system of civil protection in the current conditions, its transformation under the influence of modern military conflicts, a comprehensive assessment, modernization of the specified system, and determination of the tasks of its further development.

The task of conducting an analysis of the legislation of Ukraine in the field of civil protection, previous scientific works of domestic scientists and delineating problematic issues related to the functioning of the unified state system of civil protection under martial law is substantiated.

It has been established that the legislation of Ukraine defines the basic principles of the functioning of the unified state system of civil protection during the introduction of martial law, however, the functions and tasks of state authorities are not specified and require clarification and delineation.

On the basis of the analysis of the scientific works of domestic scientists, proposals have been developed for the development of a unified state system of civil protection in the conditions of the introduction of martial law: clarifying the content of the tasks of the governing bodies in the specified conditions, adjusting plans for the transfer of the governing bodies of the constituent elements of the civil protection system to the regime of martial law based on the experience of their activities in the current conditions, improving the methods of forecasting the possible course of situations to martial law conditions based on a scenario approach, developing the predictive function of the heads of state administration bodies, strengthening the capabilities of administration bodies and civil defense forces in terms of their prompt and effective response to emergency situations of a military nature, improving interaction between state administration bodies.

Ключові слова: воєнний стан, державне управління, єдина державна система цивільного захисту, надзвичайна ситуація, цивільний захист.

Key words: martial law, state administration, unified state system of civil protection, emergency situation, civil protection.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Підвищення готовності складників єдиної державної системи цивільного захисту до дій за призначенням

в умовах запровадження в державі воєнного стану нині є актуальним питанням, що підтверджується досвідом збройної агресії російської федерації проти України. Дії агресора характеризуються широким застосуванням високоточної зброї, спрямованої на ураження особливо важливих об'єктів економіки, інфраструктури і життє-

забезпечення, психологічним впливом на населення і, як наслідок, необхідністю своєчасного оповіщення населення і відновлення систем життєзабезпечення людей, надання допомоги біженцям.

Тому визначення проблемних питань та шляхів їх вирішення щодо функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах запровадження воєнного стану в Україні є актуальним та потребує окремого наукового дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Науковим розвідкам щодо державного управління сферою цивільного захисту України приділено достатньо уваги з боку вітчизняних вчених, зокрема С. Андреев обґрунтував механізми формування інституціональних засад розвитку державних систем цивільного захисту в сучасних умовах, Н. Клименко дослідила основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту у різних режимах функціонування, В. Маслей з'ясував суть та зміст Української єдиної державної системи цивільного захисту та розробив пропозиції щодо її поліпшення, О. Хитра висвітлює зміст діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій України у забезпеченні ліквідації загроз, що посягають на національну безпеку України, О. Лещенко обґрунтував актуальність трансформації державної системи цивільного захисту, що формується під впливом сучасних воєннополітичних конфліктів, О. Єлізаров визначив роль і місце цивільного захисту в системі безпеки та державного управління, обґрунтував перспективні напрями розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в Україні, М. Кулешов проаналізував стан основних складових частин системи реагування на надзвичайні ситуації з метою комплексної оцінки зазначеної системи та її структурного упорядкування, С. Артем'єв та О. Малько визначили поняття цивільного захисту як одного із факторів забезпечення національної безпеки, зокрема у сфері воєнної безпеки, А. Любінський провів аналіз сучасного стану модернізації системи цивільного захисту України, розкрив шляхи і завдання її подальшого розвитку, Є. Романенко проаналізував стан функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України, визначив і сформулював основні проблеми державного управління її структурними елементами на всіх рівнях, В. Романюк, О. Андріюк та Н. Володченко розробили структурно-функціональну модель механізму регулювання еколого-техногенної безпеки під час надзвичайних ситуацій воєнно-техногенного походження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Провести аналіз законодавства України у сфері цивільного захисту, попередніх наукових праць вітчизняних вчених та окреслити проблемні питання щодо функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану в державі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Законодавство України, зокрема [1] визначає воєний стан як особливий правовий режим, що вводиться в

державі або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки. Там само визначено, що відповідним Указом Президента України утворюються військові адміністрації, на які покладається здійснення заходів цивільного захисту, приводиться єдина державна система цивільного захисту, її підсистеми у готовність до виконання завдань за призначенням.

Зазначаємо, що органи управління та сили цивільного захисту, які є складниками єдиної державної системи цивільного захисту, відповідно до [2] віднесено до сил безпеки, що виконують функції щодо забезпечення національної безпеки України. Там само встановлено, що Державна служба України з надзвичайних ситуацій є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, проведення аварійно-рятувальних робіт, пожежогасіння, пожежної та техногенної безпеки.

Кодекс цивільного захисту України [3] визначає завдання, структуру, режими функціонування, зокрема в особливий період, єдиної державної системи цивільного захисту. Так само визначено завдання щодо ліквідації наслідків воєнних дій у населених пунктах та на територіях, що зазнали впливу засобів ураження.

Іншим нормативно-правовим актом [4] встановлено, що в особливий період єдина державна система цивільного захисту функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно з Законами України "Про правовий режим воєнного стану", "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" тощо.

Отже, законодавством України визначено основні засади функціонування єдиної державної системи цивільного захисту під час запровадження воєнного стану, однак функції та завдання органів державної влади не конкретизовано та потребують уточнення і розмежування.

Проведемо аналіз попередніх наукових досліджень вітчизняних вчених щодо тематики цього дослідження.

У межах нагальної потреби розв'язання численних практичних проблем у сфері цивільного захисту, державна система цивільного захисту перебуває в режимі постійних перетворень, а її основи функціонування донині не є усталеними, остаточно сформованими [5, с. 193]. Там само стверджується, що наявність у формулюванні мети створення єдиної державної системи цивільного захисту словосполучення "у мирний час та в особливий період" є зайвим, оскільки назва цієї державної системи передбачає зазначене [5, с. 195]. погоджуємося з такими висновками частково та вважаємо, що в діяльності цієї системи у мирний час та введенні воєнного стану є суттєві відмінності. Так само спірним є твердження, що Раду національної безпеки

і оборони має бути інтегровано до складу єдиної державної системи цивільного захисту як головного координаційного органу цієї державної системи тому, що в умовах воєнного стану вона є основним органом державного управління, який приймає рішення у зазначених умовах та якому підпорядковується вся система державного управління [5, с. 201]. Погоджуємося з цими твердженнями, що цивільний захист в Україні набуває ознак комплексного, міжгалузевого напрямку державно-владної діяльності, оскільки спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від усього переліку надзвичайних ситуацій не лише у мирний час, але й в особливий період [5, с. 62]. Там само зазначається, що єдина державна система цивільного захисту інтегрувала в себе й колишню систему Цивільної оборони, виступає її правонаступницею, отже мусить виконувати завдання з протидії надзвичайним ситуаціям різного характеру як у мирний час, так і в особливий період (воєнний час) [5, с. 91].

Заходи з підготовки структур єдиної державної системи цивільного захисту до виконання завдань за призначенням в умовах особливого періоду здійснюються завчасно у мирний час, зазначається у [6, с. 99]. Водночас переведення цієї системи у режим функціонування в умовах особливого періоду здійснюється відповідно до нормативно-правових актів Президента України, Кабінету Міністрів України, планів цивільного захисту на особливий період. Виконання завдань цивільного захисту під час функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах особливого періоду здійснюється у взаємодії з відповідним військовим командуванням [6, с. 99]. Погоджуємося з зазначеним та доповнимо наведену думку важливістю питань щодо організації взаємодії між складниками сектора безпеки та оборони, особливо під час провадження воєнного стану в державі.

Дотично до зазначеного у [7, с. 9] акцентовано на проблемах, що уможливають потенційні ризики неспроможності забезпечення дієвого функціонування єдиної державної системи цивільного захисту щодо здійснення визначених завдань, серед яких виокремлюється недостатнє нормативне врегулювання стратегії її розвитку.

Проблеми, пов'язані з діяльністю Державної служби України з надзвичайних ситуацій щодо протидії загрозам національній безпеці України, актуалізовано у [8, с. 214], де особливо наголошено на наслідках військової агресії російської федерації проти України, що вимагає від органів державної влади посиленої уваги до заходів щодо протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, зокрема завдяки застосуванню організаційно-правового забезпечення, цілеспрямованому прогнозуванню, виявленню та подоланню наслідків кризових ситуацій, що загрожують життю та здоров'ю громадян і суспільству загалом. Підтримуємо вказані пропозиції та наголошуємо на вагомості процесу прогнозування розвитку ситуації, що в умовах воєнного стану ускладнюється непередбачуваністю перебігу обставин.

На нагальній потребі в адаптації єдиної державної системи цивільного захисту до умов нинішніх загроз

національній безпеці держави завдяки провадженню законодавчих та інституційно-організаційних заходів наголошено у [9, с. 14]. Там само зазначається, що основою інституційно-організаційних заходів, зокрема мають стати вдосконалення структури цієї системи, створення та подальший розвиток мережі центрів управління у надзвичайних ситуаціях, посилення спроможностей та оперативності реагування сил цивільного захисту, покращення взаємодії між органами управління цивільного захисту та збройними силами й іншими військовими формуваннями. Погоджуємось загалом із зазначеними пропозиціями, наголошуємо на важливості побудови системи управління єдиної державною системою цивільного захисту, що містить, зокрема і пункти управління.

Єдина державна система цивільного захисту повинна повноцінно функціонувати й якісно реалізовувати поставлені завдання як у мирний, так і у воєнний час, зазначено у [10, с. 403]. Воєнний стан зумовлює значну зміну умов виконання завдань, що пов'язано з особливим правовим режимом, який вводить на території держави у випадку воєнної загрози.

З огляду на вказане виникає потреба у створенні системи, що здатна вирішувати захисні запобіжні функції не лише у мирний, а й у воєнний час, відповідати обставинам та загрозам, що зумовлює необхідність завершення процесу формування якісно нової системи цивільного захисту або глобальної оптимізації нинішньої. Погоджуємося з зазначеними висновками та висловимо думку, що випереджувальну функцію система може виконувати завдяки наявності прогнозної функції керівника органу управління.

Однією з головних цілей реформування державних рятувальних сил є створення системи функціонально пов'язаних між собою підрозділів рятувальних сил центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання задля забезпечення ефективного виконання завдань із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час. У цих умовах вдосконалення сил цивільного захисту має здійснюватися переважно на основі якісно нових підходів до оптимізації їх складу та структури, підвищення готовності до вирішення покладених на них завдань, комплексного застосування сучасної техніки і новітніх технологій, поліпшення підготовки особового складу [11, с. 318]. Там само наголошується на тенденціях загальноосвітнього розвитку рятувальної справи в сучасних умовах, зокрема інтеграцію організаційних структур, їх диверсифікацію і централізацію управління діями сил, орієнтовану на виконання рятувальних функцій як в мирний, так і у воєнний час, уніфікацію структури та діяльності сил цивільного захисту, їх структурну інтеграцію зі збереженням необхідної спеціалізації, універсалізацію професійної підготовки органів управління і особового складу сил цивільного захисту, підвищення мобільності та керованості формувань цивільного захисту та спеціалізованих служб. Підтримуємо вказані пропозиції та доповнимо їх тезою щодо покращення усієї структури єдиної державної системи цивільного захисту, до якої входять і сили цивільного захисту.

Цивільний захист є одним із факторів забезпечення національної безпеки у сферах екологічної, економічної, соціальної та воєнної безпеки, одним з основних елементів системи забезпечення національної безпеки, призначеним для реалізації конституційного права громадян на безпечне довкілля та захист їх життя і здоров'я від надзвичайних ситуацій [12, с. 47]. Погоджуємося з такими твердженнями лише частково тому, що відповідно до [3] цивільний захист — це комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

Нині потребують законодавчого уточнення та закріплення персональних завдань і функцій центральних й місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування при виникненні надзвичайних ситуацій під час особливого періоду, пов'язаного з антитерористичною діяльністю, зазначено у [13, с. 106]. Там само обгрунтовано нагальну потребу у своєчасному покращенні оснащення сил цивільного захисту новою сучасною технікою, озброєнням та запровадженні передових технологій ведення аварійно-рятувальних робіт, розмінуванні територій. Погоджуємося зі сформульованими висновками та наголошуємо на важливості проведення розмінування території держави в умовах війни задля збереження здоров'я та життя населення.

Запропоновані вище рекомендації щодо удосконалення єдиної державної системи цивільного захисту, на нашу думку, можливе за умови розроблення та запровадження відповідних стратегії та концепції її розвитку. Тому погоджуємося із пропозиціями, що наведено у [14, с. 43], де стверджується, що нині необхідно негайно розробити стратегію і концепцію розвитку системи цивільного захисту в умовах мирного часу й особливого періоду, що потребує перегляду базових положень функціонування цієї системи, затвердження нової організаційно-штатної структури ДСНС, чіткого визначення та розподілу завдань, функцій, повноважень і ресурсів між усіма суб'єктами забезпечення цивільного захисту.

Структурно-функціональну модель механізму регулювання природно-техногенної безпеки під час надзвичайних ситуацій воєнно-техногенного походження розроблено та запропоновано у [15], що являє собою сукупність конкретних методів, форм, прийомів, інструментів і важелів регулювання природно-техногенної безпеки, завдяки яким здійснюється удосконалення системи забезпечення природно-техногенної безпеки на регіональному рівні [15, с. 34]. Загалом погоджуючись із наведеними пропозиціями, маємо думку доповнити їх так: у типовій структурно-логічній моделі системи управління природно-техногенною безпекою на рівні регіону в разі надзвичайної ситуації воєнно-техногенного походження доцільно було б передбачити прогнозуван-

ня можливого розвитку надзвичайної ситуації (блок оцінювання стану території регіону, потенційно небезпечних об'єктів та джерел воєнно-техногенного навантаження) [15, с. 33].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Аналіз законодавства України у сферах національної безпеки та цивільного захисту виявив потребу в уточненні його положень щодо конкретизації та розмежування функцій та завдань органів державного управління та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.

Аналіз попередніх наукових досліджень вітчизняних вчених щодо питань функціонування єдиної державної системи цивільного захисту під час запровадження воєнного стану дав змогу виявити недоліки із зазначеного питання та окреслити попередні напрями їх усунення та розвитку цієї складної системи, зокрема пропонуємо:

- уточнити зміст завдань органів управління під час переходу до функціонування з режиму повсякденної діяльності до режиму воєнного стану;

- скоригувати плани переведення органів управління складників єдиної державної системи цивільного захисту в режим воєнного стану на основі досвіду їх діяльності в нинішніх умовах;

- адаптувати наявні методи прогнозування можливого перебігу ситуацій до умов воєнного стану на основі сценарного підходу, розвитку прогнозної функції у керівників органів державного управління;

- посилити спроможності органів управління та сил цивільного захисту щодо їх оперативного та ефективного реагування на надзвичайні ситуації воєнного характеру завдяки оснащенню системи управління новітніми телекомунікаційними засобами, сучасним устаткуванням, захищеним від впливу зовнішніх чинників військового походження, зокрема під час запровадження заходів протимінної діяльності;

- покращити взаємодію між органами управління цивільного захисту та збройними силами й іншими військовими формуваннями під час їх спільних дій завдяки оптимізації та уніфікації їх структури.

Подальшим напрямом наукових досліджень із зазначеної проблематики вбачаємо в ґрунтовному аналізі правового механізму державного управління структурами сфери цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Література:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення: 29.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 08.11.2022).
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 08.11.2022).
3. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 29.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

4. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11. Дата оновлення: 07.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

5. Андреев С. О. Державні системи цивільного захисту: інституціональні засади та проблеми розвитку: монографія. Харків: Тім Пабліш Груп, 2017. 432 с.

6. Клименко Н. Г. Єдина державна система цивільного захисту: складові, завдання та режими функціонування. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 3. С. 95—100.

7. Маслей В. М. Сутність та зміст єдиної державної системи цивільного захисту. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. Вип. 1. С. 58—68.

8. Хитра О. Л. Особливості діяльності державної служби з надзвичайних ситуацій щодо реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Вип. 32. С. 212—219.

9. Лещенко О. Я. Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 21.01.01. Київ, 2020. 21 с.

10. Єлізаров О. В. Місце цивільного захисту в системі безпеки та державного управління. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. Харків, 2018. Вип. 1 (8). С. 399—405.

11. Кулешов М. М. Система реагування на надзвичайні ситуації та механізми управління. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. Харків, 2017. Вип. 1 (6). С. 314—322.

12. Артем'єв С. Р., Малько О. Д. Цивільний захист як чинник системи забезпечення національної безпеки. Наука і правоохорона. 2018. № 2 (40). С. 42—49.

13. Любінський А. М. Сучасний стан та перспективи модернізації системи цивільного захисту України. Ефективність державного управління. Львів, 2015. Вип. 43. С. 104—109.

14. Романенко Є. В. Концептуальні засади реформування державної служби України з надзвичайних ситуацій та її місце в системі органів внутрішніх справ. Аспекти публічного управління. 2016. № 3 (29). С. 38—46.

15. Романюк В. П., Андріюк О. П., Володченкова Н. В. Структурно-функціональна модель механізму регулювання екологічної безпеки під час надзвичайних ситуацій воєнно-техногенного походження. Геоінженерія. Серія: екологія та охорона праці. 2020. Вип. 3. С. 26—34.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On the legal regime of martial law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (Accessed 08 November 2022).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On the national security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 08 November 2022).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "Civil Protection Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (Accessed 08 November 2022).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "On approval of the Regulations on the unified state system civil protection", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> (Accessed 08 November 2022).

5. Andreiev, S. O. (2017), Derzhavni systemy tsyvil'noho zakhystu: instytutsional'ni zasady ta problemy rozvytku [State Civil Protection Systems: Institutional Foundations and Development Issues], Tim Pabliish Hrup, Kharkiv, Ukraine.

6. Klymenko, N. H. (2015), "Unified state system of civil protection: components, tasks and modes of operation", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 3, pp. 95—100.

7. Maslej, V. M. (2020), "The essence and content of the unified state system of civil protection", Herald of Ternopil National Economic University, vol. 1, pp. 58—68.

8. Khytra, O. L. (2022), "Features of the activities of the state service for emergency situations in the implementation of state policy in the field of civil protection of the population", Scientific notes of the Lviv University of Business and Law, vol. 32, pp. 212—219.

9. Leschenko, O. Ya. (2020), "Transformation of the civil protection system of Ukraine in the context of modern military-political conflicts of the hybrid type", Ph.D. Thesis, Fundamentals of national security of the state (political sciences), National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine.

10. Yelizarov, O. V. (2018), "The place of civil protection in the system of security and state administration", Bulletin of National University of Civil Defense of Ukraine, vol. 1, no. 8, pp. 399—405.

11. Kulieshov, M. M. (2017), "Emergency response system and management mechanisms", Bulletin of National University of Civil Defense of Ukraine, vol. 1, no. 6, pp. 314—322.

12. Artem'iev, S. R. and Mal'ko, O. D. (2018), "Civil Protection as a Factor of the National Security System", Nauka i pravookhorona, vol. 2, no. 40, pp. 42—49.

13. Liubins'kyj, A. M. (2015), "Current state and prospects for modernization civil protection systems of Ukraine", Efficiency of public administration, vol. 3, pp. 104—109.

14. Romanenko, Ye. V. (2016), "Conceptual principles of reforming the state service of Ukraine for emergency situations and its place in the system of internal affairs bodies", Public administration aspects, vol. 3, no. 29, pp. 38—46.

15. Romaniuk, V. P. Andriiuk, O. P. and Volodchenkova, N. V. (2020), "Structural and functional model of the mechanism for regulating environmental safety during emergencies of military-technogenic origin", Geoengineering, vol. 3, pp. 26—34.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2022 р.